

УДК 35.082.1/7:327.39(4-6ЄС)

DOI: 10.24144/2078-1431.2023.2(31).129–138

*Анатолій Сопілка,
аспірант кафедри політичних наук
Навчально–наукового інституту права
та політології УДУ ім. М.П. Драгоманова*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті проаналізовано стан забезпечення в Україні підвищення рівня професійної компетентності державних службовців в умовах європейської інтеграції. З'ясовано, що перед Україною постали вимоги щодо посилення інституційної спроможності та кадрового потенціалу органів державної влади, відповідальних за виконання завдань у сфері європейської інтеграції. Наголошено, що посилення євроінтеграційних процесів зобов'язує державних службовців постійно підвищувати рівень професійної компетентності, зокрема щодо права ЄС, розуміння процесів і функціонування інституцій ЄС, володіння англійською мовою. Окреслено основні аспекти забезпечення професіоналізації державних службовців, зокрема через функціонування Порталу управління знаннями як державної спеціалізованої інформаційно-телекомунікаційної системи, яка забезпечує доступ до безоплатних інформаційних послуг у сфері професійного навчання публічних службовців через мережу Інтернет; удосконалення публічними службовцями рівня володіння англійською мовою; залучення програм міжнародної технічної допомоги для підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Виявлено, що успішним прикладом допомоги ЄС щодо впровадження Угоди про асоціацію є проєкт Natolin4CapacityBuilding, який слугує інструментом забезпечення професійного розвитку українських публічних службовців та налагодження контактів між ними й колегами з ЄС, сприяє поширенню передових практик і обміну досвідом українських експертів та експертів з ЄС. З'ясовано, що з метою розбудови інституціональної спроможності органів державної влади в Україні активно впроваджуються інструменти Twinning і TAIEХ за координації Центру адаптації державної служби до стандартів ЄС.

Ключові слова: державне управління, державна служба, Європейський Союз, євроінтеграція, професійний розвиток.

The article analyzes the current situation regarding the issue of ensuring an increase in the level of professional competence of civil servants in the context of European integration, and it is clarified that Ukraine faces requirements for strengthening the institutional capacity and personnel potential of state authorities responsible for the implementation of tasks in the field of European integration. It was revealed that the strengthening of European integration processes obliges civil servants to constantly raise the level of professional competence, in particular with regard to EU law, understanding of

the processes and functioning of EU institutions, English language skills. The main aspects of ensuring the professionalization of civil servants are outlined, in particular the digitization of training, namely the functioning of the Knowledge Management Portal as a state specialized information and telecommunications system that provides access to free information services in the field of professional training of civil servants via the Internet; improvement of the English language proficiency of public servants; involvement of international technical assistance programs to increase the level of professional competence of civil servants. The Natolin4CapacityBuilding Project, which is a tool for the professional development of Ukrainian public servants and the establishment of contacts between them and colleagues from the EU, has been found to be a successful example of EU assistance for the implementation of the Association Agreement, and promotes the dissemination of best practices and the exchange of experience of Ukrainian and EU experts. It was found that in order to build the institutional capacity of state authorities in Ukraine, the Twinning and TAIEX instruments are being actively implemented, which are coordinated by the Center for the Adaptation of the Civil Service to EU Standards, which acts as the coordinator of the Twinning and TAIEX instruments.

Keywords: *public administration, public service, European Union, European integration, professional development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Європейський вибір українського суспільства став цивілізаційним шляхом України до сім'ї європейських народів, який ґрунтується на європейських цінностях. Сьогодні Україна виконує порядок денний європейської інтеграції: здійснюється впровадження в національну систему державного управління принципів належного урядування, сформульованих ОЕСР/SIGMA, імплементація права Європейського Союзу в законодавство України.

Одним з пріоритетів реформи державного управління та державної служби є побудова сучасної системи професійного розвитку державних службовців, яка відповідає вимогам сьогодення та забезпечує потреби у професіоналізації фахівців. Адже підвищення рівня професійної компетентності державних службовців є ключовою передумовою для успішної реалізації зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, зокрема наближення національного законодавства до права ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих аспектів зазначеної проблематики свої роботи присвятили такі науковці, як: В. Олуйко, К. Ващенко, Н. Гончарук, Л. Прудіус, Н. Липовська та ін. При цьому виокремлення актуальних проблем у сфері професійного розвитку державних службовців та пошук шляхів її удосконалення є вкрай актуальними в умовах європейської інтеграції.

Мета статті – дослідити шляхи підвищення рівня професійної компетентності державних службовців у контексті реалізації політики у сфері європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Європейська інтеграція є головним зовнішньополітичним пріоритетом України, закріпленим в Основному Законі держави – Конституції України. Вона розпочалася із набуттям Україною незалежності, а завершиться тоді, коли буде підписана ключо-

ва угода – про вступ до Європейського Союзу. Стратегічним документом співробітництва з ЄС є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [13], яка була ратифікована ще у 2014 році.

23 червня 2022 року сталася подія історичного масштабу – представники Європейської Ради своїм рішенням офіційно надали Україні статус кандидата на членство в ЄС. Це рішення відкриває можливості інтеграції в європейський політичний, економічний та правовий простір, надає іміджеві, фінансові та гуманітарні переваги, а також підтверджує наявність прогресу в демократичних, економічних та правових реформах і готовність країни до подальшої наполегливої роботи щодо їх впровадження з метою відповідності стандартам Європейського Союзу.

У зв'язку з цим посилюються вимоги до інституційної спроможності та кадрового потенціалу органів державної влади, відповідальних за виконання завдань у сфері європейської інтеграції. Це зобов'язує публічних службовців постійно підвищувати рівень професійної компетентності, зокрема щодо права Європейського Союзу, знання англійської мови.

«Для розвитку спроможності нам необхідно сформувати нову генерацію фахівців, які не лише забезпечать ефективність внутрішньої державної євроінтеграційної роботи, але й зможуть гідно представляти Україну на переговорах, в інституціях Європейського Союзу та разом з експертами держав-членів Євросоюзу формувати політики ЄС», – зазначила віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина під час онлайн діалогу «Розвиток спроможності державних службовців як передумова успішної євроінтеграції» [4].

НАДС як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, здійснює координацію діяльності щодо професійного навчання державних службовців у сфері європейської інтеграції, посилення кадрової спроможності органів державної влади в контексті реалізації Угоди про асоціацію та формування ефективної системи професійного навчання державних службовців [7].

В цілому вимогу підвищення рівня професійної компетентності державних службовців визначено в Законі України «Про державну службу»: відповідно до статті 48 державним службовцям створюються умови для підвищення рівня професійної компетентності шляхом професійного навчання, яке проводиться постійно [9]. Організаційні засади функціонування системи професійного навчання визначено в Положенні про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [10].

Професійний розвиток державних службовців є одним з ключових пріоритетів Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р [1].

З метою належного функціонування системи професійного навчання та забезпечення його зручності та доступності для публічних службовців

на центральному та регіональному рівнях НАДС ініційовано створення вебпорталу управління знаннями у сфері професійного навчання – «Портал управління знаннями» [12], положення про який затверджено наказом НАДС від 26 листопада 2019 року № 209-19 [11].

За 4 роки функціонування Портал управління знаннями став надійним джерелом інформування публічних службовців, провайдерів, замовників послуг про всі можливості отримання та надання освітніх послуг у сфері професійного навчання.

Портал призначений для:

забезпечення розвитку ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання;

інформування провайдерами про наявні освітньо-професійні та освітньо-наукові програми підготовки за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування», загальні та спеціальні програми підвищення кваліфікації;

організації електронної взаємодії суб'єктів Порталу з метою забезпечення професійного розвитку державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, обміну практиками та досвідом [12].

Маючи великий досвід організації професійного навчання у сфері європейської інтеграції, НАДС за підтримки Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу [5] успішно співпрацюють з урядовими структурами, міжнародними організаціями і проектами, що дозволяє максимально гармонізувати теорію і практику державного управління, збагатити її сучасними європейськими підходами.

Так, у 2019-2022 роках:

- погоджено та реалізовано 55 професійних (сертифікатних) та короткострокових програм підвищення кваліфікації з питань європейської інтеграції;

- забезпечено підвищення кваліфікації 32 961 особи, із них 25 589 – державних службовців, 7 219 – посадових осіб місцевого самоврядування, 10 – голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, 62 – депутатів місцевих рад, 81 – інших категорій осіб. Найбільша кількість публічних службовців пройшли навчання за напрямом «Європейська інтеграція» у Вінницькій (3 448 осіб), Волинській (3 206 осіб), Полтавській (2 987 осіб), Чернігівській (2287 осіб), Запорізькій (2 255 осіб) областях;

- навчання здійснювалось за рахунок коштів державного бюджету у Вищій школі публічного управління (заклад післядипломної освіти, який перебуває в сфері управління НАДС), за рахунок коштів місцевих бюджетів – в 13 регіональних центрах підвищення кваліфікації [6].

Щороку НАДС визначає потреби публічних службовців у підвищенні кваліфікації з питань європейської інтеграції [2] на центральному та регіональному рівнях. За прогностичними показниками у 2023 – 2025 роках 6 491 публічний службовець планує підвищити кваліфікацію за напрямом «Європейська інтеграція», зокрема: у 2023 році – 2 225 осіб, 2024 році – 2 166 осіб, 2025 році – 2 100 осіб.

З метою забезпечення якісного навчання публічних службовців, зокрема з питань європейської інтеграції та вивчення англійської мови, НАДС координує діяльність провайдерів щодо надання освітніх послуг та здійснює навчально-методичне забезпечення професійного навчання публічних службовців, а саме:

- розробляє та погоджує програми підвищення кваліфікації;
- забезпечує практико-орієнтованість програм та актуальність їх змісту;
- створює умови для залучення кращих експертів до розроблення та реалізації програм.

У рамках євроінтеграційних процесів в Україні пріоритетною складовою професійного навчання є удосконалення публічними службовцями рівня володіння англійською мовою. Крім того, статус кандидата в ЄС передбачає адаптацію законодавства до стандартів ЄС, що в свою чергу зобов'язує органи державної влади мати працівників відповідної кваліфікації. Питання володіння державними службовцями категорії «А» англійською мовою набуло особливої актуальності в контексті реалізації реформи державної служби. Пунктом 1 частини 2 статті 20 Закону «Про державну службу» визначено, що особа, яка претендує на зайняття посади державної служби категорії «А» серед іншого повинна володіти однією з офіційних мов Ради Європи.

НАДС оперативно реагує на ці потреби і забезпечує сучасні форми та методи навчання англійської мови для публічних службовців.

З 2018 року на базі Центру оцінювання кандидатів на зайняття посад державної служби проходить тестування на визначення рівня володіння іноземною мовою. З метою покращення процесу оцінки володіння іноземною мовою з метою зайняття посад категорії «А» НАДС ініційовано розробку оновленого тестування на базі програмного забезпечення.

Мовна підготовка публічних службовців здійснюється у Центрі мовної підготовки Вищої школи публічного управління (таку підготовку проходять понад 400 державних службовців щороку) та на базі регіональних центрів підвищення кваліфікації.

Усього у 2020-2022 роках провайдерами розроблено 15 програм підвищення кваліфікації з мовної підготовки, за якими пройшли навчання майже 1 500 публічних службовців.

09 серпня 2022 року підписано Меморандум про взаєморозуміння між НАДС та компанією EF Language Learning Solutions Ltd [3]. В рамках зазначеного Меморандуму українські публічні службовці зможуть безкоштовно вивчати англійську мову на платформі онлайн-школи EF English Live за унікальними спеціальними модулями для публічної служби, розробленими за розділами з права ЄС. До навчання можуть бути долучені близько 170 000 публічних службовців, що вже зареєстровані на Порталі управління знаннями.

НАДС проводить велику роботу щодо посилення спроможності та професійного розвитку державних службовців, у тому числі шляхом залучення програм міжнародної технічної допомоги.

НАДС співпрацює з багатьма міжнародними установами у сфері розвитку державної служби, зокрема щодо удосконалення підходів до професійного навчання.

Говорячи про вивчення і запровадження в Україні європейського досвіду професійного навчання публічних службовців, необхідно відзначити співпрацю НАДС з проектом Natolin4CapacityBuilding [8], який є варшавським кампусом Коледжу Європи – закладу післядипломної вищої освіти в галузі європейської інтеграції.

Проект Natolin4CapacityBuilding – яскравий приклад допомоги ЄС щодо впровадження Угоди про асоціацію, інструмент професійного розвитку українських публічних службовців та налагодження контактів між ними й колегами з ЄС, поширення передових практик та обміну досвідом українських експертів та експертів з ЄС.

Загалом Natolin4CapacityBuilding вже сьогодні забезпечує підтримку системи професійного навчання публічних службовців шляхом:

впровадження онлайн-курсів, які спрямовані на підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців відповідно до кращих європейських практик;

створення спеціальної освітньої цифрової платформи для забезпечення навчальних потреб публічних службовців з подальшою її передачею в управління НАДС;

впровадження сертифікатних програм, що розробляються спільно з Вищою школою публічного управління;

організації навчання для тренерів, що здійснюватимуть навчання за вищезазначеними сертифікатними програмами;

організації стратегічних сесій для працівників системи професійного навчання публічних службовців на основі досвіду Коледжу Європи та інших європейських інституцій, що здійснюють професійне навчання публічних службовців.

У 2021 році Natolin4CapacityBuilding представив у Києві навчальну онлайн-платформу для українських публічних службовців, які працюють над питаннями європейської інтеграції. На платформі представлені курси з різних аспектів відносин України і ЄС, які наразі доступні англійською мовою. Поступово будуть додаватись їхні українські версії. Зареєструватися на цій платформі можливо через Портал управління знаннями.

Програма підвищення кваліфікації складається із 16 модулів і була розроблена Коледжем Європи в Натоліні на підставі оцінки навчальних потреб публічних службовців, проведеної у 2021 році спільно із НАДС та Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Варто зазначити, що Центр адаптації має значний досвід співпраці з ЄС та міжнародними організаціями, установами та програмами. Центр адаптації є координатором інструментів Twinning і TAIEХ, які виступають формами міжнародної технічної допомоги, що реалізується з метою розбудови інституціональної спроможності. Згідно з програмуванням у рамках інструментів Twinning і TAIEХ, Адміністративний офіс програми

Twinning щороку опрацьовує проєктні пропозиції Twinning і TAIEХ, ініційовані органами державної влади України.

Наразі відбувається співпраця з представниками країн-членів ЄС та країн Азії, зокрема з Латвією, Японією, Кореєю та Індією.

Важливою є також співпраця з Японським агентством міжнародного співробітництва (JICA). На сьогодні навчання публічних службовців передбачено в межах як короткострокових, так і довгострокових програм. Публічні службовці України зацікавлені в проходженні курсів, представлених Офісом JICA в Україні, зокрема у сферах енергетики, утилізації відходів, кібербезпеки.

Віднедавня Центр адаптації розпочав свою співпрацю з Корейським агентством міжнародного співробітництва (KOICA). KOICA має досвід навчання державних службовців України. На нинішньому етапі організація навчання публічних службовців відбувається у сферах митного контролю, охорони здоров'я та економіки.

Також Центр адаптації координує організацію навчання публічних службовців у рамках стаціонарної програми навчання на 2022-2023 роки Міжнародного центру інформаційних систем та аудиту Індії. Представники органів державної влади матимуть змогу проходити офлайн навчання у сфері аудиту, зокрема за трьома напрямками: програма аудиту ефективності, програма аудиту електронного врядування та програма аудиту ІТ-середовища.

На сьогодні Центр адаптації є потужною аналітичною установою з багаторічним досвідом співпраці з партнерами з ЄС та іншими іноземними організаціями, забезпечення інституційної розбудови, проведення експертно-аналітичних досліджень та функціональних обстежень, реалізації інструментів для поліпшення організаційних процедур.

Висновки. Створення сучасного майданчика для навчання і професійного розвитку публічних службовців на центральному та регіональному рівнях відповідно до сучасних потреб публічної служби та європейських стандартів, підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців та розвиток мережі міжнародних партнерів є головними передумовами формування кадрового потенціалу публічної служби в контексті набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС. Основними характеристиками сучасної моделі державної служби, що будується в Україні, є оптимізація державного апарату, інклюзивність, гендерна культура, зростання мовних компетентностей, орієнтація професійного навчання на класифікацію посад, грейдінг та врахування можливості кар'єрного просування. Тільки за таких умов публічна служба в Україні стане сильною, дієвою і європейською.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

2. Звіт про результати визначення загальних потреб у професійному навчанні державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування на 2023-2025 роки. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/PROFF%20NAVCHANJA/zvit%20pro%20rezultati%20viznach%20potreb/zvit-pro-rezultati-viznsch-potreb.pdf>
3. Меморандум про взаєморозуміння між НАДС та швейцарською компанією «EF Language Learning Solutions Ltd». URL: https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/Memorandum_final_EF_Signed.pdf
4. Онлайн діалог «Розвиток спроможності державних службовців як передумова успішної євроінтеграції». URL: <https://aspeninstitutekyiv.org/iak-posylyty-spromozhnist-derzhavnykh-sluzhbovtziv-dlia-uspishnoi-ievrointehratsii/>
5. Офіційний вебсайт Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. URL: <https://www.center.gov.ua/>
6. Офіційний вебсайт Вищої школи публічного управління. URL: <https://hs.gov.ua/>
7. Офіційний вебсайт Національного агентства України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/>
8. Офіційний вебсайт Проекту Natolin4CapacityBuilding. URL: <https://natolin4cb.eu/uk/start>
9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#doc_info
10. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження Положення про вебпортал управління знаннями у сфері професійного навчання «Портал управління знаннями»: наказ НАДС від 26.11.2019 № 209-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1234-19#Text>
12. Портал управління знаннями. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_011#Text

REFERENCES

1. Deyaki pytannya reformuvannya derzhavnoho upravlinnya Ukrayiny [Some issues of reforming the state administration of Ukraine]. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21.07.2021 – Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07/21/2021. 831-p*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Zvit pro rezul'taty vyznachennya zahal'nykh potreb u profesiynomu navchanni derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsiy, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovryaduvannya na

- 2023-2025 roky [Report on the results of determining the general needs for professional training of civil servants, heads of local state administrations, their first deputies and deputies, local self-government officials for 2023-2025]. Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/PROFF%20NAVCHANJA/zvit%20pro%20rezultati%20vznach%20potreb/zvit-pro-rezultati-viznsch-potreb.pdf> [in Ukrainian].
3. Memorandum pro vzayemorozuminnya mizh NADS ta shveytsars'koyu kompaniyeyu «EF Language Learning Solutions Ltd» [Memorandum of understanding between NADS and the Swiss company “EF Language Learning Solutions Ltd”]. Retrieved from https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/Memorandum_final_EF_Signed.pdf [in Ukrainian].
 4. Onlayn dialoh «Rozvytok spromozhnosti derzhavnykh sluzhbovtiv yak peredumova uspishnoyi yevrointehratsiyi» [Online dialogue «Development of the capacity of civil servants as a prerequisite for successful European integration»]. Retrieved from <https://aspeninstitutekyiv.org/iak-posylyty-spromozhnist-derzhavnykh-sluzhbovtiv-dlia-uspishnoi-ievrointehratsii/> [in Ukrainian].
 5. Ofitsiyyny vebsayt Tsentru adaptatsiyi derzhavnoyi sluzhby do standartiv Yevropeys'koho Soyuzu [Official website of the Center for Civil Service Adaptation to European Union Standards]. Retrieved from <https://www.center.gov.ua/> [in Ukrainian].
 6. Ofitsiyyny vebsayt Vyshchoyi shkoly publichnoho upravlinnya [Official website of the Higher School of Public Administration]. Retrieved from <https://hs.gov.ua/> [in Ukrainian].
 7. Ofitsiyyny veb sayt Natsional'noho ahent-stva Ukrayiny z pytan derzhavnoyi sluzhby [Official website of the National Civil Service Agency of Ukraine]. Retrieved from <https://nads.gov.ua/> [in Ukrainian].
 8. Ofitsiyyny vebsayt Proyecktu Natolin4CapacityBuilding [The official website of the Natolin4CapacityBuilding Project]. Retrieved from <https://natolin4cb.eu/uk/start> [in Ukrainian].
 9. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrayiny vid 10.12.2015 № 889-VIII [On civil service: Law of Ukraine dated 10.12.2015 No. 889-VIII]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#doc_info [in Ukrainian].
 10. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro systemu profesiynoho navchannya derzhavnykh sluzhbovtiv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsiy, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovryaduvannya ta deputativ mistsevykh rad [On the approval of the Regulation on the system of professional training of civil servants, heads of local state administrations, their first deputies and deputies, officials of local self-government and deputies of local councils]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 06.02.2019 – Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 6, 2019. 106*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 11. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro vebportal upravlinnya znannyamy u sferi profesiynoho navchannya «Portal upravlinnya znannyamy» [On the approval of the Regulation on the knowledge management web portal in the field of professional training «Knowledge Management Portal»]. *Nakaz NADS vid 26.11.2019 – NADS order dated November 26, 2019*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1234-19#Text> [in Ukrainian].

12. Portal upravlinnya znannyamy [Knowledge management portal]. Retrieved from <https://pdp.nacs.gov.ua/> [in Ukrainian].
13. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeyskym Soyuzom, Yevropeyskym Spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand]. Mizhnarodnyy dokument vid 27.06.2014 – International document dated June 27, 2014. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_011#Text [in Ukrainian].